

УДК 75/76:394.92(477)"1941/1961"Їжакевич І.С.

Оксана Вікторівна Сторчай,
кандидат мистецтвознавства,
науковий співробітник відділу образотворчого
та декоративно-прикладного мистецтва
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАН України
e-mail: storchai_ov@ukr.net

**З ЛИСТІВ ІВАНА ЇЖАКЕВИЧА ДО ФЕДОРА КОНОВАЛЮКА
(1941–1961):
ДО 155-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ І. ЇЖАКЕВИЧА**

До публікації запропоновано епістолярій відомого українського живописця та графіка Івана Сидоровича Їжакевича – його листи до учня і колеги Федора Зотиковича Коновалюка за 1941–1961 рр., що супроводжуються вступною статтею, коментарем та ілюстраціями. Епістолярна спадщина І. Їжакевича в такому обсязі репрезентується вперше. Це дозволить здійснити реконструкцію образотворчої спадщини художника зазначеного періоду, атрибуцію його творів і, в першу чергу, уточнення дати їхнього створення та визначення співавторства.

Ключові слова: Іван Їжакевич, Федір Коновалюк, листування.

Відомі українські мистці Іван Сидорович Їжакевич (1864–1962) та Федір Зотикович Коновалюк (1890–1984), познайомившись як викладач – учень у Живописній школі Києво-Печерської лаври, згодом стали близькими як у творчості, так і в людських стосунках – товариських з відтінком родинних. Коновалюк називав Їжакевича батьком, а той його – сином. Ф. Коновалюку, безумовно, пощастило, що одним із перших його вчителів з фахових дисциплін став талановитий художник. Маючи великий педагогічний хист, І. Їжакевич добре навчив його образотворчої грамоти, заклавши тим підґрунтя для розвитку художніх здібностей обдарованого хлопчика. Він викладав у Лаврській живописній школі лише один навчальний рік 1905/1906: «В Лаврській школі я працював один рік як учитель, безплатно. Це було мною зроблено, щоб поквитатись з лаврою за те, що колись тут учився, а по другому плану, яким я мав огранити себе від духовного Собору втручання в мою справу, справу мого плану. План на протязі одного року був виконаний, і в результаті всі працівники-учні в цій роспису [sic!] одержали нагороду по постановленію Митрополіта Флавіана, але далі працювати я одмовився: Духовний Собор видав таке постановленіє; коли мені належало уже перейти на платню, а саме:

© О. В. Сторчай, 2018

Малювати ікони и учнів водити в празничні дні в церкву. Я на це незгодився і покинув школу, а всю роботу учнів, що робилась на протязі року, монахи найшли непотрібною и все спалили»¹ [1]. У цей період І. Їжакевич розписував церкву Всіх святих Києво-Печерської лаври – чудовий зразок архітектури українського бароко XVII ст. Про його педагогічний успіх свідчить той факт, що вже наприкінці навчального року його учні брали участь у лаврських розписах за ескізами і під керівництвом майстра. Як відомо, Їжакевич також був зайнятий розписом трапезної церкви і палати Києво-Печерської лаври з 1904 р. до 1908 р.²

У своїй автобіографії про ці роки навчання Ф. Коновалюк зазначав: «В Лаврській школі був учителем художник І. С. Їжакевич. Це був учитель, який не вів школу як хотілося начальству, а як йому здавалося потрібним. Він не вчив учнів малювати ікони, а вчив малювати з натури та композиції. Це начальству не подобалось, і його звільнили» [2].

Запропоновані до публікації листи І. Їжакевича належать до періоду інтенсивної творчої співпраці в графіці та малярстві обох художників у 1940-ві – 1960-ті роки. Має сенс виділити в окрему групу твори, створені у співавторстві³, зокрема в олійному живопису, це – «Портрет Шевченка», «Портрет І. С. Конєва», «Портрет М. С. Хрущова», «Розгін демонстрації на могилі Т. Шевченка 1914», «Кара кріпака різками», «Право першої ночі», «Кріпаків міняють на собак», «Привели до пана», «Діти Репніних», «М. Г. Чернишевський і Т. Г. Шевченко», «Посланці Богдана Хмельницького», «Зустріч І. Котляревського з Дунайськими козаками», «І. Котляревський захищає бідну жінку», «Рада роду» та чимало інших живописних картин, які художники переважно писали на замовлення вітчизняних музеїв. Разом мистці плідно працювали й над ілюстраціями до творів українських класиків, а саме: до І. Котляревського – «Енеїда» (Київ: Державне видавництво художньої літератури (далі – ДВХЛ), 1948; 1953 р. – обкладинка), «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник» (обидва – К.: ДВХЛ, 1950); дві ілюстрації – «Маланка серед свого насіння» та «Збори селян в хаті Кандзюби» до повісті М. Коцюбинського «Fata Morgana» (К.: ДВХЛ, 1937); В. Стефаніка – «Кленові листки» (К.: ДВХЛ, 1949); до поем Т. Г. Шевченка «Сон», «Єретик», «Кавказ», «Юродивий» (К.: ДВХЛ, 1950; також у

¹ На конверті – домашня адреса художника: «Від Їжакевича Київ, Куренівка Бондарський зав. 11».

² У своєму листі про цей період І. Їжакевич зазначав: «З 1904 р. по 1908 працював по роспису трапези і Трапезної церкви. Змальовано в куполі – Христос, оточений архангелами, далі Праотці та пророки (погруддя) Евангелісти, дві складні ікони «Собор преподобних печерських». В трапезі: «Вознесеніє богородиці (на стелі), 16 фігур преподобних т. інш.» [3].

³ Даний перелік творів І. Їжакевича, створених у співавторстві з Ф. Коновалюком, не є повним.

1952 р. – обкладинка до «Єретика»), «Катерина», «Наймичка» (обидві – К.: ДВХЛ, 1951); О. Кобилянської – «За готар» (К.: ДВХЛ, 1950); української народної казки «Кирило Кожум'яка» (К.: ДВХЛ, 1951) [4, 5, 6].

Коновалюк про цей творчий тандем зауважував: «Скажу кілька слів про нашу творчу співпрацю з Іваном Сидоровичем і багаторічну дружбу. Всі роботи, що виконувалися, завжди погоджувалися нами шляхом дружніх товариських розмов і порад. Іван Сидорович володів даром відтворення найхарактерніших рис певної картини чи ілюстрації художнього твору. (Наведу приклад хоча нашої спільної роботи над ілюстраціями до «Енеїди». Кожен з нас перечитав текст самостійно і відзначив місця, які, на його думку, варто проілюструвати – ці два речення перекреслені Ф. Коновалюком. – *О. С.*). Перечитавши твір і визначивши місця, які варто проілюструвати, ми розподіляли теми і приступали до компонування ілюстрацій. Висока вимогливість Івана Сидоровича до художнього твору визначала те, що нам доводилося десятки разів компонувати і перекомпонувати ту чи іншу тему, доки вона не задовольняла нас обох. Якщо іноді між нами й мали місце якості дискусії, – вони мали чисто творчий характер і аж ніяк не позначилися на наших взаєминах, які носили характер стосунків батька й сина. Співробітництво з Іваном Сидоровичем було великою насолодою в моєму житті. Його поради великого майстра своєї праці, батьківські настанови мали величезний вплив на мене як художника, допомогли формуванню мого мистецького світогляду. Я гордий тим, що на ряді ілюстрацій моє ім'я стоїть поряд з його славетним ім'ям. До речі, відзначу, що ілюстрації за двома підписами були бажанням Івана Сидоровича, який хотів цим відзначити наші з ним творчі взаємостосунки і дружбу» [7].

Епістолярна спадщина обох майстрів, наскільки нам відомо, не публікувалася і ґрунтовно не вивчалася. Її інформативність, вагомість для вивчення творчості художників ще не оцінена дослідниками, тому підготовлені до ознайомлення листи Івана Їжакевича [8] будуть, безперечно, цікаві не тільки науковцям, але й всьому не байдужому до мистецтва загалом. В них – і неповторний гумор, і говірка Івана Їжакевича, і т. зв. творча кухня художника (збирання матеріалу, пошук побудови композиції твору, кольорової гами тощо), і подробиці співпраці з Федором Коновалюком, і теплі, родинні стосунки з ним, але найціннішими для нас є листи останнього десятиліття життя майстра з інформацією про те, над чим він працював, його плани і задуми. (Це, наприклад, «Запорозька Січ», «Декабристи», «Посланці в народі», ілюстрації до казки О. Афанасьєва «Горшення» тощо.)

Залучення до наукового обігу листів І. Їжакевича особливо важливе для фахівців. Це допоможе у здійсненні повнішої реконструкції

образотворчої спадщини художника періоду 1940–1960-х років, атрибуції його творів і, в першу чергу, в уточненні дати їхнього створення та визначення співавторства. Крім того, в листах мовиться про тематику, яку І. Їжакевич уже розробляв раніше в живопису, графіці. Саме ця інформація дасть науковцям можливість відокремити і визначити статус деяких його робіт – авторський повтор чи новий твір (це стосується, насамперед, робіт з однаковою назвою) і загалом посприє укладанню в майбутньому точного і повного т. зв. каталогу-резоне творів І. Їжакевича, всього мистецького доробку майстра.

Листи зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАН України і друкуються вибірково. Так, листи побутової тематики цікаві, але були залишені поза увагою, крім декількох, для прикладу. Листи публікуються зі збереженням авторської стилістики та орфографії, з незначними редакторськими правками (головне, з пунктуації). Варто наголосити, що листи написані переважно чорнилом, подекуди олівцем, нерозбірливим, дуже важким для прочитання почерком, – здебільшого їх треба було розшифрувати. Нагадаємо, що на час їхнього написання Їжакевич був уже людиною похилого віку (77–97 років). Листи систематизовані за хронологією. У більшості недатованих листів автором публікації було встановлено рік, число, місяць завдяки поштової печатці на конверті чи поштової картці, а також за змістом¹.

Важливим доповненням до статті стане публікація маловідомих живописних етюдів та графічних творів (переважно ескізів ілюстрацій) І. Їжакевича. Наприклад, з творів живопису цікавими є «Яблука», «Будинок з колонами», «Птахи на квітучій гілці», «Пейзаж з лелекою», «Античний пейзаж», адже такі етюди найчастіше пишуться художником, так би мовити, для себе. Інформативним є й маловідомий малюнок Р. Мельничука (1905–1960) «Двір у Їжакевича. Київ. 18 лютого 1944 р.» (чорний олівець).

Не меншу цінність має низка портретів І. Їжакевича, створених його сучасниками: знаменитим українським графіком В. Касіяном – портрет художника 1958 р., виконаний в техніці сухої голки (авторський естамп, рідкісний відбиток) і подарований Їжакевичу на 95-річчя; відомим одеським художником В. Цимпаковим – пастельний портрет І. Їжакевича 1961 р., Ф. Коновалюком – олійний портрет 1945 р. Цю невеличку галерею завершує олівецький автопортрет І. Їжакевича періоду 1940–1945 рр. (див. Додаток).

¹ Автор статті не виключає неточностей чи помилок у своїй версії розміщення листів, адже дотепер немає ґрунтовного монографічного дослідження стосовно творчого життєпису художника та каталогу-резоне, де, по можливості, буде визначена дата кожного твору майстра, враховуючи і авторські повтори, твори, написані в співавторстві, й т. ін.

[Листи Івана Сидоровича Їжакевича до Федора Зотиковича Коновалюка
(1941–1961)]

№ 1

[18 квітня 1941 р.]

Захватите, Федор Зотьевич, «Бориславські оповідання»¹, когда будете ехать ко мне: мне нужен портрет Франка, который есть в этом «Оповіданні», его нужно вместиť в рисунок для Хмары.

Ижакевич
18/IV – 41

[Неможливо прочитати речення. Написано напівстертим графітним олівцем. – О. С.]

№ 2

[12 лютого 1947 р.]

Дорогой Федор Зотьевич! Рюкзаюсь между своим материялом, я наткнулся на такую иллюстрацию из русско-японской войны 1905 года: «Русские войска отступают от Порт-артура на Мукден». Взят момент: Переправа через речку. Рисовал какой то иностранный худ. Это дело было 42 года назад, а как и откуда попала в мои материалы такая ценная, как материал для Вашей композиции, ничего не помню. Хотел было послать ее Вам почтой да побоялся, вслучае недойдет.

Начал малевать партизанов в эскизе, одновременно с этим и «Царицына»² не забываю. Две темы еще задумал – одна из них: «Мені 13 минало»³, а другая – «Шалости “Катюши”», но над этими нужно с Вами побеседовать.

¹ І. Їжакевичем у 1936–1937 рр. були створені ілюстрації до «Бориславських оповідань» І. Франка: «На роботі», «Ріпник», «Навернений грішник», «Яць Залепуга», «Задля празника» (Державне видавництво художньої літератури. Київ, 1937). У творчій спадщині І. Їжакевича чимало станкових олійних ілюстрацій для різних музеїв України, зокрема він виконав серію станкових ілюстрацій і до «Бориславських оповідань» І. Франка (1937, олія): «За-для празника»; «На роботі»; «Навернений грішник»; «Ріпник»; «Яць Залепуга». Експонувалися на «Виставці творів народного художника УРСР І. С. Їжакевича до 90-річчя з дня народження» (Київ, 1956).

² Мається на увазі картина І. Їжакевича «Ленин – Сталин за обсьудженням о защите Царицына». Про неї йдеться в листі від 16/І.1947 р.: «Дня два–три тому назад был у нас т. Касиян с женой... Когда приедете – роскажу, по какому делу. Между прочим, я показал ему то, что я наметил дать для будущей выставки картин по случаю 30 летия революции. Он одобряет «Ленин – Сталин за обсьудженням о защите Царицына» с некоторыми с его стороны указаниями» [9].

³ У І. Їжакевича на цей час була вже написана картина «Тарас Шевченко – пастух» («Мені тринадцятий минало»), 1935, картон, олія, зберігається в колекції Національного художнього музею України, експонувалася на виставках «Ілюстратори «Кобзаря» за сто років» (Київ, 1940), «Виставка творів художника І. С. Їжакевича, присвячена 80-річчю з дня народження (Київ, 1945), «Виставка творів народного художника УРСР І. С. Їжакевича до 90-річчя з дня народження» (Київ, 1956). Ілюстрація «Мені тринадцятий минало» також увійшла до «Кобзаря», виданого в 1939 р. до 125-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка [10], а фототипія «Мені тринадцятий минало» експонувалася на виставці «Кобзар» Т. Г. Шевченка в образотворчому мистецтві» (Харків, 1938).

Ваше письмо с вырезкой получено, но я думаю, есть портрет Сталина у меня такой самый, только в большем размере. Я думаю и Васильев¹ с этого брал, а Ленина у меня нет, так что Ваш будет кстати. До свидания.

Ижакевич.
12 II – 47 г.

№ 3

[6 червня; рік не вказаний. – О. С.]

Уважаемые Оксана Фоминишна и Федор Зотикович!
Ввиду наступающего праздника Троицы меня хозяйки мои не пускают к Вам, не отсвятковавши эти два дня, на что я было заартачился, но когда узнал, что будут по случаю этого праздника коржи или бублики с маком, я согласился остаться. Я сказал два дня потому, что второй день есть Духов день.

Миша Ваше письмо передал.

В моем словаре я не нашел «Горное дело», – целый день искал и наконец вспомнил, почувавши затылок, что той материял для нас находится в Лункевича «Каменный уголь»². Сегодня начал орудовать. Итак, раньше вторника не приезжайте за мной.

Передайте привет, Оксана Фоминишна, от меня Вашей мамаше.

6-го Июня.

Ваш Ижакевич

Может быть, мне лучше приехать к Вам тогда, когда в издательстве все установится, выяснится в окончательной форме, а я, узнавши от Вас все это, и тогда я поручу себя Домне, а Домна уж торжественно предоставит меня к Вам. Конец.

Аллилуй Вас, господи.

Когда узнаете точный размер суперобложки, черкните про это мне, и я буду мудрствовать над ней.

№ 4

[Не датований. – О. С.]

Дорогой Ф. З.

Черкните несколько слов, как Ваше самочувствие, и уж за одним заходом скажите, не брали ли Вы у меня иллюстраций к «Ниве» «Дети кормят птичку» и другая – «делают бублики».

¹ Васильев Петро Васильевич (1899–1975), російський радянський художник і графік. Створив ряд малюнків і картин, присвячених В. І. Леніну і Й. В. Сталіну.

² Лункевич Валеріан Вікторович (1866–1941), біолог, популяризатор та історик природознавства. Напевно, І. Їжакевич має на увазі книгу: Лункевич В. В. Каменный уголь (СПб: Тип. М. А. Александрова, 1908).

На днях получил от Грабаря¹ коротенькое письмо из Москвы, что Щусевское² письмо он получил и что оно передано в музей.

Нового ничего нет.

Внучка плачется, что я ее до сей поры еще ни одной картинкой не наделил. Вот мне думается, что по мотиву самым забавным по содержанию будут подходящими эти две, пусть выбирает любую.

Через неделю Наташа будет в Ваших краях и к Вам наведается.

Ваш Ижакевич

№ 5

[1949 р. – визначено за змістом. Запрошення (друк). – *О. С.*]

Комитет по делам искусств Украинской ССР и Союз советских художников Украины извещают Вас, что 5 марта 1949 года состоится чествование заслуженного деятеля искусств УССР Ивана Сидоровича ИЖАКЕВИЧА по случаю 85-летия со дня рождения, 65-летия творческой деятельности и награждения его орденом Трудового Красного Знамени. Юбилейный комитет просит Вас принять участие в проведении чествования юбиляра. Приветствия посылать по адресу: Киев, Крещатик, 54, Союз советских художников Украины.

Комітет в справах мистецтв Української РСР та Спілка радянських художників України повідомляють Вас, що 5 березня 1949 року відбудеться шанування заслуженого діяча мистецтв УРСР Івана Сидоровича ІЖАКЕВИЧА з нагоди 85-річчя від дня народження, 65-річчя творчої діяльності і нагородження його орденом Трудового Червоного Прапора. Ювілейний комітет просить Вас взяти участь у проведенні шанування ювіляра. Привітання надсилати на адресу: Київ, Хрещатик, 54, Спілка радянських художників України.

Ювілей відбудеться 5.ІІІ.1949 року о 19 год. в клубі «Робмис»
(вул. Леніна, № 22) [11].

№ 6

[Не датований. – *О. С.*]

Ф З! Оце ми позавчора одержали цю повістку, – що тут треба зробити та як зробити, не знаю. Розберіця в ці справі Ви самі, а я тільки можу сказати: або гроші за Невольників пополам, або картину пополам! Остається Вам ришити, чи вдовж, чи поперек різати.

Ижакевич.

Зіма то, напевно, Ваша.

Картина с подією у губернатора дня через три–чотири буде готова.

¹ Грабар Ігор Еммануїлович (1871–1960), російський живописець, реставратор, мистецтвознавець, теоретик мистецтва, просвітник, музейний діяч, педагог, професор.

² Щусев Олексій Вікторович (1873–1949), російський архітектор, академік архітектури. Мабуть, мається на увазі Державний науково-дослідний музей архітектури ім. О. В. Щусева – музей і науковий центр з вивчення і популяризації архітектурної спадщини, заснований у 1934 р.

№ 7

[14 травня 1950 р.]

14/1950 г.

Письмо Ваше, дорогой Федор Зотьевич, получено 12 числа, и в тот же день примостился было вечером отвечать Вам, да случилась помеха, а потом последовал наказ от большинства голосов, чтобы ложиться спать и раним утром (со свежей головой) приняться за сие дело, ан вышло и тут неладно: пришел рано мастер крыть сарай, а стало быть, без помех и тут не обошлось, пришлось, что называется, и своего носа туда сунуть, как владельцу сарайным имуществом. Сегодня начали накладывать крышу, значить и мы пахали.

Новостей нет. Вчера был т. Даниленко. Сегодня был Прокоп, а больше уже никого, «хвалыты бога, не було».

Дождей досі нема, от бідна головонька! Всі жільці усього дома стали на ноги для поливки огорода та саду.

От Вам и все. Шлить нам своих дождей.

Все мы живы и здоровы, чего и Вам желаем від господа.

14/V 1950 г.

Жму Вашу руку.

Ижакевич

Поделитесь, будьте милостивы, своими Сочинскими – Хостанскими дождями с нами!

Не оставь ты нас, кум милый,
дай собратья ты нам силой
и до вешних только дней
шли хороших нам дождей¹.

№ 8

[22 вересня 1950 р. Рік визначено за печаткою на поштовій картці. – О. С.]

22 сентября

Вчера у меня был директор Полтавского Котляревского музея. Он хочет побывать у Вас 27 числа, а 28 числа он выезжает из Киева. Насколько я помню, Вы хотели возвратиться к 26, так я ему и сказал.

Я обещал ему Вас предупредить и дал Ваш адрес: Борщаговская, 135. С своей стороны, я ничего определенного не высказывал относительно оригиналов, но уступка будет, я сказал².

С приводе Вашей поездки, – жду от Вас интересных новостей.

Ижакевич.

¹ Уривок з байки І. Крилова «Стрекоза и муравей».

² Як відомо, для полтавського музею І. Котляревського І. Їжакевичем у співавторстві з Ф. Коновалюком було виконано: «Зустріч І. Котляревського з Дунайськими козаками», «Котляревський захищає бідну жінку», 16 ілюстрацій до творів «Енеїда», «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник».

№ 9

[Не датований¹, можливо, 1950 р. – *О. С.*]

Ф. З! И в Большой энциклопедии, и в Павленка, и в Шевченка Орел клюет не сердце, а печенку или внутренности (Павленка)².

У Сатрапа я изображаю попа и диакона: диакон держит сосуд со свят. водой и с кропилом, а другой рукой указывает на преступника и на «да воскреснет бог».

Поп усиленно благословляет со словами «С нами бог разумеите языце»³.

Публика в тревоге.

№ 10

[23 грудня 1953 р. Дата визначена за печаткою на поштової картці. – *О. С.*]

Дорогой Ф.З.

Сегодня, пересматривая опять наши работы, я остановился вторично на «Сове»⁴: она настолько хороша во всех отношениях, что я с восторгом* ...Вам и хочу, чтобы и Вы подумали, что нам с нашей Совой нужно сделать** ...и своей законченностью и своим содержанием так резко выделяется от остальных работ. Подумайте усиленно над этим, и по приезде потолкуем над этим так, чтобы наша Сова⁵ стала коллективной работой – отдельной от всех остальных.

Ваш Ижакевич

А уночи розхристана
І простоволоса
Селом ходить – то співає,
То страшно голосить⁶.

¹ За змістом листа, можливо, це 1950 рік, коли були створені ілюстрації до поеми Т. Г. Шевченка «Кавказ».

² Йдеться, напевно, про станкову ілюстрацію «Прометей» до поеми Т. Г. Шевченка «Кавказ», 1950 р., картон, олія, гризайль; ліворуч внизу підписи: «Іжакевич Ф. Коновалюк», зберігається в Національному художньому музеї України.

³ Ісайя. 8, 9–10.

⁴ Мабуть, мається на увазі ілюстрація до поеми Тараса Шевченка «Сова» (1938; олійний живопис), яка експонувалася на виставці «Ілюстратори «Кобзаря» за сто років» (Київ, 1940). Ілюстрація увійшла до «Кобзаря», виданого в 1939 р. до 125-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка [12], також у І. Іжакевича є фототипія «Сова», що експонувалася на виставці «Кобзар» Т. Г. Шевченка в образотворчому мистецтві» (Харків, 1938).

* Слово неможливо прочитати – стоїть поштова печатка. – *О. С.*

** Слово неможливо прочитати – стоїть поштова печатка. – *О. С.*

⁵ Напевно, в листі йдеться про створення ілюстрації до поеми «Сова» («А уночі розхристана / І простоволоса / Селом ходить – то співає. / То страшно голосить»), 1953–1954 (картон, олія), що була на «Виставці творів народного художника УРСР І. С. Іжакевича до 90-річчя з дня народження» (Київ, 1956).

⁶ Уривок з поеми Т. Г. Шевченка «Сова».

№ 11

[4 січня 1954 р.]

Дорогой Федор Зотиевич.

После Вашего ухода у меня явилась мысль назвать наш холст «На Переяславську раду». Решайте – удачно или неудачно!

Ижакевич

4/1 – 54

Только что вышли от нас такие гости: Портнов Григорий Соломонович¹ (Спилка Радянських Художників України). Второй – Директор Украинского Отд. Худ. Фонду (фамилию не разобрал). Они высказались видеть Вас в Союзе и дать Вам какие-то советы в связи с юбилеем. Они хотели бы Вас видеть до четверга.

Ваш Ижакевич.

№ 12

[14–15 січня 1954 р.]

ДФЗ

14/1 – 1954

По уходе Вас я стал прочитывать тезисы о 300-летию воссоединения Украины с Россией и нашел и про декабристов, и про «Селянську школу минулих часів» [13], и ... Как будете у нас, – тогда к Вашему приходу еще чтонибудь вычитаю. Прочел пока половину.

15/1

Дочитал до конца. Нашол про озимую пшеницу: есть в красках плакат, и таблица про обработку почвы для сахарной свеклы – есть.

Когда придете, будем разсматривать и табл. сахарной свеклы, и плакат пшеницы, «Селянську школу былых времен» будем и смотреть, и читать. До свиданья, Барко.

№ 13 [18 вересня 1954 р.]

Місяць встановлений за печаткою на поштовій картці. – *О. С.*

Дорогой Федор Зотикович

Картинки «Назустріч матері»² я видел. Хорошо и спасибо шлю Вам! Принесенный Вами текст, напечатанный на машинке для каталога, я переписал его себе; так он мне показался хорошо написанным, что я его на память переписал себе, когда Вы придете, мы его прочитаем вдвоем. Когда

¹ Портнов Григорій Соломонович (1906–?), український мистецтвознавець, автор монографій: «Николай Семенович Самокиш» (1953), «Василий Ильич Касиян» (1957), «Изобразительное искусство Украинской ССР» (1957; разом з Л. Владичем), «Володимир Михайлович Костецкий» (1958), «Українське радянське мистецтво 1941–1956 років» (1966) та ін.

² У творчій спадщині І. Іжакевича є поштова листівка «Назустріч матері» (трикольор. друк.; Харків, «Мистецтво», 1937).

будете получать за паспорту гроши, не забудьте захватить, будь ласка, еще «Назустріч Матери» третью, которая тоже просится в паспорт. Домна Сергеевна отказалась от бузины, нанимайте машину приезжайте и заберите всю. Вы мени казали, що десь читали про «Декабристів». Давайте их сюды, тоді у нас буде від мене – Михайла Б.С.Э. та від Вас Ваша. Захватить с собою отой пейзаж з облаками вверху, всего. Бувайте.

Ижакевич.
18-го 1954 р.

№ 14

[14 січня 1955 р.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Ввиду того, что некоторым из наших знакомых добавленная фигура на 1-м плане делается непонятной, я решил несколько изменить ее. Изменяю я ее на основании того материяла из Готтенрота¹ которого буду теперь придерживаться строже. Когда будете вблизи нас, заскочите к нам для некоторого соображения. Покажу Вам Готтенрота, и окончательно уже будем решать. Случится Вам бронза для попа, прихватите и ее, а я сейчас переделаю добавочную на 1^м плане фигуру и т. д.

Ваш Ижакевич.
14/1 55 г.

Покажу Вам «Историю Украины» да... со многими иллюстрациями, где Вы увидите, между прочими, и нашу картину.
До свиданья.

№ 15

[Травень 1955 р.]

Федор Зотьевич!

Чем больше я вдумываюсь в те 70 лет, протекшие с открытием фресок в Кирилловской церкви², тем больше погружаюсь в смысл этой затеи, а если

¹ Яку саме книгу Фрідріха Готтенрота (Friedrich Goitenrot; 1840–?), німецького професора, має на увазі І. Їжакевич, у листі не вказано. Напевно, це – «История внешней культуры»: в 2-х томах. Санкт-Петербург – Москва, изд-во Тов-ва М. О. Вольф, 1911.

² Ідеться про відкриття і реставрацію давньоруських фресок у Кирилівській церкві (1880–1882) відомим істориком мистецтва, археологом, художнім критиком, викладачем Петербурзького і Київського університетів Адріаном Вікторовичем Праховим (1846–1916). До цієї роботи він залучив учнів Рисувальної школи Миколи Мурашка, серед яких був Іван Їжакевич (1882–1884). У своїх спогадах І. Їжакевич писав: «1876 року пощастило мені випадково вступити до Лаврської школи іконопису, а на третьому році з цієї школи тихцем забрав мене Микола Іванович Мурашко до своєї школи і поставив старшим учнем. В цій школі було мені добре. З учителів я поважав Платонова та Селезньова, які мали велике художнє чуття, та більше за всіх поважав Миколу Івановича, котрий любив шкільну справу. Якраз тоді Микола Іванович отримав листа від професора Прахова і прочитав його нам, учням, що

Инна Михайловна согласится поддержать нас, то буду считать дело в шляпе. Сейчас я с Вами хочу поделиться или перекинуться несколькими словами по поводу 16-й школы, – какой она была жалкая в те часы и какая выстроенная теперь Новая, украшающая своей величественностью всю Приорку. Еще жива одна из учительок того часу годами 80 с хвостиком... а школа того времени – калека-калекой, а заведующая школой – образец Шевченковского времени. Дячко, и я в той школе томился слишком года два.

В этой школе ставились пьесы с музыкой («Наймычка») Шевченка, «Селяньска школа минулих часив» [14] и т. п. Устраивались выставки по рисованию, и Вас тогда, помните, приглашали... и-и-и! Сколько услышите от меня, пережившаго, кажется, тех всех учителей. Напишите мне, когда Ваша выставка будет открыта¹.

Инне Михайловне от меня привет. Я, может быть, скоро ей черкну.

Ваш Ижакевич

Суббота. Май

Как видите, придется и Приорку малость зацепить, а когда мы все втроем сойдемся, то, чего доброго, и чернила не хватит.

1955 р.

№ 16

[30 жовтня 1955 р.]

Когда, Ф. З., у нас были Покровские заказчики первый раз и в разговоре я упомянул, что у меня есть снимок фотографичный южной стороны Покровской церкви², но найти этот снимок я не обещал, а сегодня, приводя в порядок перевезенный в новое помещение всякий хлам, нашолся в сохранности, и если и теперь им захочется на него взглянуть, то вот я про него отпартовал, когда Вы у нас будете – увидите.

через декілька днів оголосять відкриття фресок в Кирилівській церкві на Куренівці і що цю справу буде доручено для нагляду Миколі Івановичу. Справді, незабаром таке повідомлення з'явилося, і роботу розпочали. Чекали Врубеля, а через тиждень він і приїхав. У школі мене вважали старшим і доручили реставрувати фреску, що краще збереглася. Виконавши роботу, від Прахова і Врубеля я дістав похвалу. Наступну мою роботу Врубель посварив, дорікнув мені, коли я почав було Врубелю доводити [свою] грамотність. Врубель відповів мені: «Тут шкільна грамотність не підходить. Тут потрібна творчість!». При цьому він витягнув зі свого портфеля фотографію із зображенням на ній св. Петра, котрий проводжає праведників до раю, і показав мені. «Ось, юначе, придивіться добре до неї і вдумайтесь гарненько, і тоді ви станете художником». З усмішкою потис мені руку й рушив під склепіння до Селезньова. Після цієї роботи у 1884 році я поїхав до Петербурга в Академію мистецтв, а Врубель почав на хорах komponувати «Зішестя св. Духа», що зображалося у великих розмірах на стелі» [15].

¹ Ідеться про першу персональну виставку Ф. Коновалюка, яка відбулася в Києві 1955 р. і була влаштована у Виставковому залі Співки радянських художників України (вул. Червоноармійська, 12). На виставці в переважній більшості були представлені пейзажі [16].

² І. Іжакевич виконав у церкві Покрови Пресвятої Богородиці (Покровська) на Пріорці (до 1791 р. – Св. Георгія і Дмитра) у м. Києві монументальні розписи в 1906 р., а в 1944–1945 рр. працював над написанням іконостаса.

Жалкую, что в прошлый раз мы с Вами не увиделись.
«Катерину»¹ я подписал. Новостей нет. Аминь.

30 окт. – 55 р.
Ваш Ижак

Привет Оксане Фоминишне.

№ 17

[25 листопада 1955 р. Дата встановлена за печаткою на конверті. – О. С.]

Ось з якою справою звертаюся до Вас, Федор Зотьевич!
Ваших 2 пидрямника (підрамники. – О. С.) у мене є, а че не можете Ви мені один дати до «декабристів?» 2) Вчора я одержав з пошти 4 книжечки Л. Владічвської² праці, які роздаю: Вам, Міші, нам, а четверта – в резерві. 3) В Рігу³ уже закінчив очерк, якій містить в собі шість сторінок (черновик), отож маю цей черновик прочитати Вам. 4) Одержав від Комітета по улаштуванню виставок наказ – з'явитись в Комітет для обговоріння Вашіх праць... Ви ж знаєте, що я глухий і неждужаю на ноги, і головокруженіє робиться зі мною, коли мені довго не дають їжі, та звіробою, та хвощу, а як ще машина мене в дорози потрусить... Ой, вибачте – неможу!!!
5) Че Ви, часом, не взяли «Катерину», – ту, що робиця з кринцею для двох хазянінів?

Оце такі
Ваш Батько
Четверг – 55 р.

№ 18

[1955 р.]

Др. Федор Зотьевич!

В последний Ваш приход я все таки немог вспомнить, что у меня на мысли было сказать Вам, а сегодня вспомнил и сейчас же сел за перо и чернило: О Вашей выставке у нас с Вами ни звука не было, это первое, а второе, что самое важное, что я хочу, во что бы ни стало, выделить Ваши работы по композициям, какие должны войти в Вашу выставку, и тогда я успокоюсь, иначе я буду себя считать нечестным другом Вашим. Говорю это серьезно. Аминь.

Неделя 5го – 55 г.

(Здесь разговор идет о наших совместных с Вами работах).

Ижакевич

Жду Вас потолковать по этому делу.

Инне Михайловне от меня привет.

¹ Образ Шевченкової Катерини був одним з улюблених у творчості І. Іжакевича. Художник протягом усього життя неодноразово звертався до нього.

² Владич Леонід Володимирович (1913–1984), український мистецтвознавець, педагог, досліджував мистецьку спадщину Т. Г. Шевченка і твори, присвячені поетові (шевченкіана), та ін. У листі мається на увазі його книга «Иван Сидорович Ижакевич» (Москва, 1955).

³ Можливо, адресат І. Іжакевича – поет і журналіст Третьяков Віктор Васильович (1888–1965).

Дор. Ф.З.

Посылаю Вам следующее: Письмо с конвертом от «Радянської школи» (подробности вызнавайте от Домны) 2, Певцов Украины (письмо Ваше вчера получил) 3, Подрамник без клинков, и клинков не нашол, хотел было послать эскиз «Совет рода»¹, добросовестно законченный углем на серой оберточной, мышами осторожно поеденной бумаге... По приезде Вашем об этом потолкуем. 4, Остальные 2 оставшиеся кобзарные рисунка с сегодня принимать заканчивать, думаю, к Вашему приезду будут готовы.

Все эти праздники пришлось праздновать и по новому, и по старому стилю, – и тому, и другому нужно симпатизировать – одному по старине, а другому по новине.

Хорошо, что Вы прислали письмо с указанием, как нужно или должно изобразить певцов Украины по отношению к селянам. Тут может быть и лето, и зима, и осень, и весна.

Привет Оксане Фоминишне.

Ваш Ижикевич

Шлю Вам кой-какой материал для группы в отдалении и для хлопчика из-за рамы внизу, – 58 «Фата Моргана» Коцюбинского².

Все световые части, сделаны крейдой фиксатор гумиарабика, сильно ослабли.

Дорогой сыночек!

Сегодня, 3-го мая, получил Ваше письмо. Прежде всего, хочу Вас поздравить и себя потешаю за одно голосное утверждение – «Заслуженного» Дерегусу³ шлю*..., а нам с Вами по рюмке водки и по пятаку серебра. Так говорится в сказке Салтыкова-Щедрина «Как один мужик выкормил двух генералов»⁴, за что получил в виде награды рюмку водки и пятак серебра.

¹ Відомо, що картину «Рада роду» (Матріархат) було написано І. Іжакевичем у співавторстві з Ф. Коновалюком для експозиції Національного музею історії України (м. Київ; сучасна назва музею) у 1934 р.

² У творчому доробку митця вже були ілюстрації до повісті М. М. Коцюбинського «Fata Morgana» у співавторстві з художником Григорієм Кириловичем Котляром (1909–1975), видані в 1937 р. Державним видавництвом художньої літератури (Київ).

³ Дерегус Михайло Гордійович (1904–1997), український графік і живописець, народний художник СРСР, член-кореспондент Академії мистецтв СРСР.

*...шеньки. – Нерозбірливо. – О. С.

⁴ Салтиков-Щедрін Михайло Євграфович (1826–1889), російський письменник, журналіст, редактор журналу «Отечественные записки», Рязанський і Тверський віце-губернатор. Точна назва казки така: «Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил» (1869).

«Посланцы»¹ двигаются: левая сторона входу по избам. Дело двигается по методу своему. Я задался вести дело до конца. Будем, давайте, двигать эту картину до конца по «заслуженному» и «по народному», то есть по методике нашей, какая будет применяться в два голоса... По рукам, что ли? А теперь будем говорить, ... будем говорить, когда приедите. Сейчас вже 1-й час ночи, спать хочется. Жму Вашу руку.

Ижакевич

На другой день приготовился продолжать дальше, но захотелось мне прежде сбежать к Мише и поделиться с ним нашим «заслуженным» успехом, и когда я возвратился, мне подают Ваше второе письмо, а когда его прочитали, поблагодарили св. Николая за посещение нас и Вас своим божеським вниманием, успокоились.

Хочется Вам высказать наши взгляды и соображения: ведь сновидение совершилось или отбывалось у Вас, возможно, что все это совершилось по Вашему адресу? Я в этот день помогал Михайлу порядок наводить в его огороде.

5-го Мая – 56 года

IP НБУВ. Ф. 269

№ 21 [15 травня 1956 р.]

Дорогой Федор Зотьевич

Часа 4 назад получил от Вас весточку, а я уже как раз готовился черкнуть Вам несколько строчек и, между прочем, похвалиться, что позавчера имел честь принять гостей из Канады в сопровождении Катерины Петровны. Я показал свою мастерскую, работы в мастерской, показал ее заказы, заказы утвердили, заказала Декабристы... Будем балакать про это, когда приедете, а сейчас уже спать гонят, уже 12 часов.

Я роздобрился, – написать обещал «Мені 13-й минало».

По дому все благополучно.

Жму Вашу руку.

Ижакевич

15 Мая – 56 года

Очень неблагополучно по саду: абрикосов и орехов – а ни-ни! За то что не померзло – залито цветом.

IP НБУВ. Ф. 269

¹ Напевно, йдеться про картину «Посланці Богдана Хмельницького» І. Іжакевича в спів-авторстві з Ф. Коновалюком, яку було завершено приблизно наприкінці 1956 р. – на початку січня 1957 р. У доробку митців є і «Посланці» 1954 р. (полотно, олія), що експонувалися на «Виставці творів народного художника УРСР І. С. Іжакевича до 90-річчя з дня народження» (Київ, 1956) [17].

№ 22

[17 червня 1956 р.]

Здравия желаю Вам, Федор Зотьевич!

Уже я поправился, даже хорошо поправили, благодаря Платену, даже начал опять дрова пилить.

Вчера совсем закончил тетю Таню и пишу сейчас Александру Григорьевичу про хвощ, как говорится у Платена¹, что нужно делать и как с ним обращаться. Благодаря Платену Вашему отож я и поправился. Я хвощ принимал, и колбасой закусывал, а оказывается мясного ничего нельзя лопать и, кроме этого, принявши хвощ натошак, только через два часа можна принимать пищу. Как видите, Платену² придется картину писать. Вот я и принялся за подарок Платену «Маленький братик провожает в школу свою сестричку – няню»... Быть по сему. Прилагаемую бумажку передайте Александру Григорьевичу, я ему обещал.

Ваш Ижакевич
Воскресенье 17 июня – 56 года.

Когда будете у меня, я Вам дам хвоща.

№ 23

[27 серпня 1956 р.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Когда Вы были у меня (на днях), у нас зашел разговор про архиепископа Гурия³... Я обещал ему передать через Вас. Как и что мы совместно лично с Вами делали? Что он говорил, я мало понял, а что понял, то уже забыл.

Мне казалось странным, зачем лично такая высокая особа, не будучи со мной знакомой, заглянула ко мне?

Я отрапортовал ему так: Когда Вы приедете, я попрошу Вас побывать у него и рассказать, как было дело.

Он был в доме с праведником со студентом на вид.

Он у меня оставил карточку с таким содержанием:

Архиепископ Гурий

Днепропетровск, Тихивенская ул., д. 12-1, мне, а на другой стороне карточки:

Мне очень нужно побеседовать с Вами относительно вашей кисти в Днепропетровском Троицком соборе. Очень прошу Вас принять меня сейчас, хотя бы на несколько минут.

Архиепископ Гурий Днепропетровский.

Ваш Ижакевич
27/VIII – 56

¹ Возможно, идет речь про книгу: Платен М. «Новый способ лечения. Лечение целебными силами природы» / под ред. консультанта имп. Клинического Института Великой Княгини Елены Павловны и доктора медицины А. П. Зеленкова, председателя С.-Петербургского Вегетарианского Общества (С.-Петербург, 1903).

² Мабуть, лікаря, який лікував обох митців, між собою вони називали Платеном.

³ Гурий (Сгоров), архієпископ Дніпропетровський і Запорізький, історик, мистецтвознавець, знавець релігійного живопису, після свого призначення в 1955 р. у Дніпропетровську єпархію почав досліджувати розпис Троїцького собору (зараз м. Дніпро) і встановив авторство І. Іжакевича, яке підтвердив художник-реставратор В. Кутлинський, учень І. Іжакевича; авторство пізніше підтвердив також і Ф. Коновалюк [18, 19].

№ 24

[6 вересня; рік не вказаний, можливо 1956¹. – *О. С.*]Сьогодні, 6го сентября

К вечеру, Федор Зотьевич, нами получен, а Вам Домной передается такой наказ – читайте...

Що ж торкається «Посланців», то фалюсь, що я уже вияснив та нарисував коло голови лірника, що ми з Вами обмірковували, – хорошо. 2, «Обжорный ряд»² подобран добре: малий хлопчик годується з мамою, та дальше підберемо, а тому, що слипих зазивав, дав подзатильника. Готовлю між головами бандуристів – щось простеньке из ярмарочного мотиву. А оце зараз міркую и вже начав робити вище ідального ряду на чистому листі.

Жму Вашу руку по Батківські.

Шулявка, Борщаговська вул., 139

(Нижче рисунок оглоблів Їжакевича і пояснювальний напис до нього. – *О. С.*)

Да! Оглобли не буду робить, бо у волів один дручок – вія називається по Вишнопольски.

2-й трохе луче.

№ 25

[Не датований, можливо, 1956/57 рр. – *О. С.*]

Федор Зотьевич!

Сейчас нашел адрес Вишнополя

– Черкаська обл.

Бабинський р-н

с. Вишнополь

Семирічна школа.

Можеты й не посилають, якщо ще не послали.

Ижак.

«Посланців» сьогодні закончу и підпишу так, як ото ми балакали.

Амінь.

Сегодня написал, и не было послано, – не успели что ли. Я росклеил и добавляю то, что мне сейчас Еля принесла от Миши.

В письме говорится, чтобы мы с Вами взяли заказ иллюстрировать поэмы Шевченка.

Ото, значить, приходьте до нас, прочитаемо письмо; Захватить с собой папшпорт, и Вы повинни будеты їхать по такому адресу:

Київ, 23 Рада Міністрів, 8 поверх

Міністерство культури, дит. видав.

Ижакевич

¹ Судячи зі змісту листа, мабуть це 1956 р., адже картину «Посланці Б. Хмельницького» І. Їжакевич у співавторстві з Ф. Коновалюком писав саме в цей час.

² «Обжорный ряд», місце торгу готовими стравами для престолюддя.

№ 26

[6 січня 1957 р.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Вчера ми справляли кутню, про Вас згадали. Ви, думаємо, працюєте над Катериною Шевченківською в збільшеному вигляді, що так довго не приходите. Кутню справляли на два дома з Михайлом. Я приймав активну участь в сему ділі: мак тер, бузиной угощав та сердився, що багато бузини пішло.

«Посланці» уже закінчені. Принявся за Декабрівистів і за конкурсний плакат – музику та живопись, і це, здається, вийде краще – содержательнее. Приїзжайте: я Вам дам чарочку бузини та розкажу, як я намітив собі художню частину дав плакату. Амінь,

Ваш Іжакевич.

6/1 – 57 року.

№ 27

[Не датований. – О. С.]

Дорогой Сынок!

(сынком я назвал, что бы меньше тратить или расходовать чернила).

Фото получил, – хорошо! Еще парочку таких фото.

На 20 р. 70 к. Их кой где карандашеком почирикать, и будет вполне хорошо.

Вчера я Вам послал коротенькое письмо, его Вы получили?

Екатерина Петровна на днях была у меня, заказала еще 2 иллюстрации для музея 30x50, я их делаю произвольно, про размер забыли. Одна, в угле, уже почти готова, а название их такое по юбилейному кобзарю: «Лілея» и «Мар'яна Черныця». Не сегодня-завтра начну Черницю Марьяну.

Мне на мысль пришло такое: Если удалить фигуры совсем из написанной картины «Посланцы»; так будет другая картина, которая сфотографирована, – «Посланцы в народе». Что Вы на это скажете?! В первой пейзаж из Ваших выставочных картин впишется, и будет дело в шляпе. По дому ничего нет нового.

А что Вы скажете, ежели я Вас спрошу теперь, а Вы мне ответите, когда будете у нас, по адресу того холста, что у нас на шкафу с книгами, какое ему выразить отношение наше? Он, как Вы знаете, готовился для «Владимирки», а сейчас ищут пристанища «Декабристы», кому из них уступит свободное место на этом холсте? Это я Вам пишу потому, что у меня оказалось пустопорожнее место в голове.

Ваш был, есть и буду, пока сходит сонця и пока не згниет фундамент під нашим домом из каменных глыб.

№ 28

[15 червня 1957 р.]

Дата встановлена за поштовою печаткою на конверті. – *О. С.*]

Дорогой Федор Зотьевич!

Вчера у меня через усадьбу Миши были трое товаришів из Исторического Музея: им нужна картина из «Запорожская Сечь». Они мне показали уже сделанную кем то, и хоть она как эскиз ничего, но, по моему, подход к ней взят не подходящий. Они хотят заказать нам, а я им сказал, что я с Вами возьмусь, и дал им Ваш адрес. Работа, на мой взгляд, интересна. Показал им «Посланцов» и сказал, что Вы им скажете, во сколько заказчики ее оценили (20 тысяч), а написана она с Вами пополам, и теперь, если случится взять, мол, Ваш заказ, то работа будет выполняться коллективно с Вами.

Их адрес:

Исторический музей тел. 6-50-82

Учен. секрет.

Петренко М. З.

Сомойленко В. І.

Ваш Ижакевич

Киев, Куреневка, ул. Садовского, 8а

И Декабристов готовимся писать вместе, если будет принята.

Они хотели ехать к Вам, я им дал Ваш адрес.

№ 29

[Не датований. – *О. С.*]

Дорогой Федор Зотьевич!

Уселся, сижу и думаю про цветок, который и сейчас передо мной сторчит, и вже сторчит с самого юбилейного дня, то в мастерской, то в спальне... Дайко я погляжу, гляжу: цветок на телеграмме, а телеграмма от Федора Зотиковича, а цветочек точно хорош: достоен почета и уважения. (Наташа влила так щедро чернила).

На Ваше письмо с газетной вырезкой я Вам ответил коротко. А думаю, что нам с Вами нужно такую Сечь написать, и та будет иметь успех своим загадочным содержанием (только бы Вам сохранить вырезку, которую Вы мне присылали). Мы после поговорим об этом. В свободную минуту я буду ее двигать вперед.

Из Риги я получил письмо, что наш профессор доволен очень нашим подарком. За недостатком времени я ему давно не писал.

Ваш Ижакевич

№ 30

[28 червня 1957 р.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Как у Вас с Оксаной Фоминишной складываются обстоятельства? Была операция? Как Вы себя чувствуете?

Я с нахрапом налегаю на «Запорожскую Січ». А было с первого начала жутко; хотел было махнуть рукой на это дело и по батьківськи выругаться да вспомнил Ваше теперь положение п... и сам себя по батьківськи выругал, когда вспомнил Чайковского: десять дней, которые он даст нам с Вами для размышления; есть еще впереди 5–6 дней; сел в Ваше кресло, засопел, стал думать; думаю день – не берет, думаю день и ночь – взяло! Утречком схватился чуть-свет и принялся за дело... Теперь торжествую!

Поступил я так: На первом плане в двух местах рисую беженцев-крепаков человек пять–шесть, то значит в 10 лет в січі наберется за это время тысяч 20. Теперь, если мы с Вами через 10 лет пошлем 10 тысяч на крымских татар, то другая 10 тысяч будут их встречать на обратном пути. Вот и вся недолгая. Так я и делаю, такую встречу. Вот мы с Вами создадим «Запорозьку Січ».

Жму Вашу руку. Не поминайте лихом.

Ижакевич

Дня через два–три черновик будет готов.

1957 28/VI.

№ 31

[Не датований. – О. С.]

Здравствуйте дорогой Федор Зотьевич!

После Вашего ухода от меня я вспомнил про ту ораву, с которой Вам и мне придется забавляться в Запорожской сечи, наставляючи головы запорожцам, оставшимся на хозяйстве, а таких голов там наберется видимо–невидимо. Вот мне на мысль пришло заняться пересмотром журнала «Советский Союз» и, уж за одно, «Огонек», «Украину» и что еще попадется под руки. Какой хорошущий «Советский Союз». Что не №, что ни страница, то от злости и досады только затылок чухаешь.

Оставшиеся на хозяйстве запорожцы со смехом и с поднятыми от удовольствия руками будут, как материял наберется из «Советского Союза».

Вот что я хотел сказать и сказал, и собираю, и собрал. Что Вы на это скажете мне?

Я сейчас забавляюсь неохотно пустяками: поджигаю лучше 14 школу¹, и приличней одеваю, и крепче готовлюсь победить фашистов.

Вот Вам и до свиданья,

Ижакевич.

¹ Возможно, І. Іжакевич мав на увазі київську школу на Куренівці, в якій він свого часу викладав рисунок.

№ 32

[22 вересня 1957 р.]

Дата визначена за поштовою печаткою на конверті. – О. С.]

Дорогой Ф.З.! Я в среду на этой неделе, начиная с 12 годин, не буду дома, а буду в Кирилловской церкви, у доме умалишенных, но не в качестве умалишенных, а в качестве сотрудников по росписи церкви-музея; сколько часов я там пробуду, – не скажу. Пишу на всякий случай.

Ваш Ижакевич

Привет Вам от «Запорожской Сичи».

№ 33

[27 жовтня 1957 р.]

Дата визначена за поштовою печаткою на конверті. – О. С.]

Дорогой Федор Зотьевич! Вчера был у меня уже третий раз Шевченко молодой, он не сегодня, так завтра будет у Вас, а я с Вами лучше поговорю о той фотографии, которая собой изображает нас двоих, рассматривающих набросок «Декабристов». Мне думается, что уж лучшего не придумать. На первый взгляд, рассматривая фотографию получится такое впечатление, что мы, кончивши Посланцов, принимается тотчас за Декабристов. Это будет тоже своего рода картина, показывающая, что мы после, после Посланцов имеем ввиду готовить на дали.

Сейчас уселся за «Запорозьку Сич».

Ваш Ижакевич

№ 34

[12 грудня 1957 р.]

Я, Федор Зотьевич, к «Запорожской Сечи», чтобы не забыть, надумал такое: за костром, вернее, у костра, сидят два уже принятых в число запорожских козаков и подкрепляются пищей из котла. Я уже себе представляю, на сколько этот добыток будет давать поддержку всей картине как материал большого значения для создания одной, скажем, из тех трех запорожских сечей, которые прежде существовали, а теперь их нет. Об остальном будем толковать, когда Вы приедете, – все будет хорошо!

Вы меня своим приездом поддержали, и я теперь себя чувствую неодиноким, хочется сказать: дай боже нашему теляти волка поймати.

Ваш Ижакевич

12 дек. – 57

[У цьому ж листі – відповідь Ф. Коновалюка. – О. С.]

Родной Иван Сидорович, при Вашей жизни и я себя чувствую, также как и Вы, не одиноким, и это будет до конца нашей жизни.

Дорогой Ив. Сид.! До смерти моей или Вашей мы будем с Вами вместе і неодинокі.

№ 35

[17 лютого 1958 р.]

Здравствуйте дорогой Федор Зотьевич!

Пишу два письма враз – одно в Ригу, а другое Вам. Хочу с Вами поделиться новой темой, интересной по содержанию: «Горшеня» ... Начинаю сначала. Миша мне в подарок купил сказки Афанасьева¹, новое издание в трех томах, и вот я во втором томе вычитал сказку, занятную по содержанию, и нашел, что она для нас с Вами занятная и для розглядания довольно или вдоволь будет вызывать улыбку и удовольствие. Содержание такое: спереди лошадь с седяком, а за ним две лошади с кучером, за кучером шикарная коляска, в которой сидит важный барин, а на барине сидит горшечник, горшечник, который горшками торгует, рваный, грязный, у рваных лаптях, с улыбкой на лице и в вытянутых вперед руках держит большущий горшок, а их встречает (вдали) весь царский двор в главе с императором.

Вот Вам все на показ.

Все, как приедешь, то й побачиш (сказав Смит!)

Ижакевич

Привет Оксане Фоминишне.

17 февраля 1958

№ 36

[5 березня 1958 р.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Хочется с Вами поделиться со своими мыслями: Вот, примером, Вы – пейзажист, к Вам пришла такая мысль: (Я хочу прогуляться на счет трех Ваших пейзажей, которые Вы в прошлый раз приносили с собой) изобразить Ярмарку, а у Вас ведь три или четыре увеличенных фото есть, пустить их вход. Темы Ярмарочные – ураган, буря, зима, лето и т. д. Примерно в бурю: Возвращение церковного причта из прихода, летит, летит! (спутник) и т. д. Поговорим, когда придете. Это должно относиться к пейзажу, и тут подпись должна быть Ваша первой.

Я уже начал морочиться с темой «Горшеня», – довольно сложная получается, и многодольная, требует с Вами помирковать. Дальше, я хочу Вам навязать свою гимнастку, а потому, если я забуду, то Вы напомнить должны мне. Если Вы интересуетесь «гречаниками», то я уважу Вам, тай заграю.

Если у Вас имеется крейда, то захватите с собой грудочку – и для рисования, и для еды от изжоги. У нас давно уж этот предмет невходу, и никому он не нужен, а мне для эскиза «Горшени» потребуется. Потребуется, если блажь явится, по Кнеппу² ковнуть деяку дозу.

Ваш Ижакевич

5 марта 1958 года.

¹ Афанасьев Александр Николаевич (1826–1871), російський збирач фольклору, дослідник духовної культури слов'янських народів, історик і літературознавець. «Горшеня» входить до збірника «Народные русские сказки А.Н. Афанасьева».

² Мабуть, це Кнейп Себастьян (Kneipp Sebastian; 1821–1897), німецький католицький священник, жив у Баварії. Набув популярності своєю системою водолікування і природного оздоровлення в кінці XIX – на початку XX ст.

№ 37

[4 листопада 1958 р.]

Дорогой Федор Зотикович! Вчера вечером получил Ваше письмо. Спешу на него Вам ответить, что нам нужно с Вами лично изобразить «Я, Я твоя мати» : Нужно найти позу Марка. У Вас поза для матери под руками (Я имею ввиду Оксану Фоминишну). Привет от меня Оксане Фоминишне! «Я, Я твоя мати» – это (говоря между нами) такой быстрый момент, что может облететь вокруг земного шара... Найдите такую позу, и мы з Вами поцилуємось.

С наступлением пятилетки затуркотили мени голову, а я хочу затуркотить Вам «Я, Я твоя мати!».

Я в Ригу письмо приготовил уже давно, но не послал, поджидая Вас, щоб то побалакать.

Ижакевич
4 ноября – 58 года

№ 38

[Січень; місяць і рік не вказані. – О. С.]

Дорогой Федор Зотьевич!

Вчера я получил поздравление¹ от редколегії та редакції журналу «Мистецтво».

Думаю, что 20 января моя 4-я пятилетка будет праздноваться, а по сему нам с Вами нужно подумать серьезно о наших начатых работах: «Катерина», «Наймичка» (Я, Я твоя мати!) и «Запорожская сечь». Самая трудная по замыслу (я подчеркнул). Самый тип матери – Оксана Фоминишна. Привет от меня Оксане Фоминишне и просьба к ней попозировать для матери у Вас или у меня. Я был бы рад у меня. Запорожцев сами распорядитесь по своему усмотрению.

Ижак.

№ 39

[3 лютого 1959 р.]

Здравствуйте, дорогой Федор Зотьевич!

Получил Ваше письмо и готовился было черикать на него Вам ответ...

Отложил до вечера, а вечером отложил до завтра, и т. д.

Сегодня же случилось так: приходит хтосья ко мне по делу, и этого хтосья от меня забрали тут же, а я этим воспользовался и начал писать Вам письмо.

Получил, несколько дней назад, грипп и теперь няньчусь с ним, исполняя его капризы. Но есть уже надежда, что скоро его гостюваньня закончится.

Грипп у нас начался во всех сразу, очевидно, во всех сразу и закончится.

¹ Напевно, це поздоровлення з днем народження. Як відомо, Іван Їжакевич народився 6 (18) січня.

Давайте теперь говорить о деле. У Вас «Запорожская сечь» и «Декабристы». Вы уж с заказчиками наговорились вдоволь про «Запорожскую сечь». Пусть она буде Ваша, а моя пусть будет «Декабристы», по-рукам? Что ли? Вместе работа считается коллективная. Если так, как я сейчас предлагаю, то наливайте по чарці и принимаемся за работу. От меня сердечный привет нашим заказчикам.

Ваш Ижакевич

Обращаюсь к Вам с упреком: почему Вы на Вашем конверте не пишете свой адрес? Я сегодня разыскал Ваших 2 письма, и там нет Вашего адреса. Под конец дня Наташа приходит с города, дает мне такой адрес: Киев, ул. Филатова, д. № 6, кв. 4, что Вы видите на конверте.
Получ. 3/II 1959 г.

№ 40

[21 червня 1960 р.]

[Дата визначена за поштовою печаткою на конверті. – О. С.]

Ваш адрес случайно затерялся, сегодня нашол и повторяю: Катерину и Наймичку Шевченка: Я, я твоя мати, изображайте «Наймички» только лица Марка и Наймички.

Ижакевич

Здоровье мое ухудшается.

№ 41

[Не датований. – О. С.]

Я, Федор Зотьевич, твердо остановился для фронтисписа на Катерине Шевченковской, когда она встречается со своим москалем зимою в бурю в лесу (Ваша иллюстрация). Просто волоса, росхристана, боса, одной рукой задержует лошадь, а другую руку простягивает трагически к москалю-офицеру.

Если это все представить трагически, – в бурю, в метель, с тем головным офицерским убором, на подобие арифейской митры, как у Вас было изображено, то трагедия хоть куда, если добавить к этому сопровождающих офицера остальных москалей.

Я не нашел у себя этого рисунка, передайте Домной – свой, если он у Вас сохранился.

Ижак.

Обложку завтра, думается, кончу.

Привет Дружині

№ 42

[25 січня 1961 р.]

[Дата визначена за печаткою на поштової картці. – *О. С.*]

Сегодня были у меня Миша и Надя и передали мне № газеты «Известия», в которой Вы, синку*... себя изображаете. Нужно полагать, это**... Хорошо выглядит. Достаньте себе! Я не решаюсь слать его Вам, а вдруг не получите. С завтрашнего дня принимаюсь за работу Декабристы. На днях наткнулся на материал – «Вселенная и человечество». Боюсь теперь соваться со своим возрастом... Вы будете подштовхувать з дружиною. Привет дружине.

18 січня Веч. Київ

№ 43

[29 січня 1961 р.]

Федор Зотьевич! Из всех иллюстраций (10) я три подарил Ивану Ле¹. Шлю Вам 5, а остальные 2 иллюстрации не нашел, и не помню их.

Ижакевич
29/1 – 61 г.

№ 44

[24 травня 1961 р.]

Ваше письмо получено. Сейчас отвечаю и на Ваше письмо, и в Ригу. Передать Якову. Мне он жаловался на Вас, что Вы ему не ответили на два его письма подряд. У меня, правда, бывает, хоть и редко, что я спешу отделаться какими нибудь картинками... Давайте лучше поговорим «Я, я твоя мати». Вы помните, что у нас про эту тему у нас уж был разговор, а я беру: Шевченко у маляра. Это мы, я думаю, за год успеем, Боже нам поможе! Привет Вашей дружине.

Ижакевич

Получ. 24/V 61 г. від Ів. Сидорович Іжакевича доповнене на 98 році життя.
Ф. Коновалюк

Список використаних джерел

1. Лист Іжакевича від 21.III.1947 р. в Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук УРСР (Вх. № 168). Рукопис [папка : Іжакевич Іван Сидорович] // Матеріали до словника «Художники радянської України» / авт.: Б. Бутник-Сіверський, З. Лашкул, В. Ткаченко, тех. ред. Т. Радзівська. Кін. 1940-х – 1950-ті рр. Архів відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ.

* Слово нерозбірливе – стоїть поштова печатка. – *О. С.*

** Слово нерозбірливе. – *О. С.*

¹ Іван Ле (справжнє ім'я – Іван Леонтійович Мойся; 1895–1978), український письменник, редактор журналу «Забой».

2. Автобіографія та творча діяльність художника Коновалюка Федора Зотиковича. Зошит. Рукопис [папка : Коновалюк Федір Зотикович] // Там само.
3. Лист Їжакевича від 21.ІІІ.1947 р. в Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук УРСР (Вх. № 168). Рукопис [папка : Їжакевич Іван Сидорович] // Там само.
4. Бутник-Сіверський Б. С. Їжакевич Іван Сидорович : ст. [папка : Їжакевич Іван Сидорович]. Машинопис // Там само.
5. Бутник-Сіверський Б. С. Коновалюк Федір Зотикович : ст. [папка : Коновалюк Федір Зотикович]. Машинопис // Там само.
6. Виставка творів народного художника УРСР І. С. Їжакевича : до 90-річчя з дня народження : кат. / вступ. слово і упоряд. кат. Л. Г. Членової, за уч. Л. І. Турунової. Київ : Мистецтво, 1956. С. 24, 35–40.
7. Коновалюк Ф. З. Виступ, присвячений пам'яті І. С. Їжакевича. Рукопис. 1962 р. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (далі – ЦДАМЛМ України). Ф. 58 (фонд І. Ф. Їжакевич). Оп. 1. Спр. 182. Арк. 4–5.
8. Їжакевич (Іван Сидорович) – Коновалюку Федору Зотиковичу. Письма: 7 апреля 1909 г. – 24 мая 1961 г. Из Киева в Киев, Одессу, Клавдиево. Рукопис. ІР НБУВ. Ф. 269 (Коновалюк Федір Зотикович). Од. зб. 233–292, є літ. – 236-а.
9. Лист І. Їжакевича до Ф. Коновалюка від 16.І.1947 р. ІР НБУВ. Ф. 269 (Коновалюк Федір Зотикович). Од. зб. 238.
10. Шевченко Т. Г. Кобзар : повна зб. поезій / Акад. наук УРСР. Ін-т укр. літ. ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : О. Є. Корнійчук [та ін.]. Київ : Держлітвидав, 1939. XXXVII, [1], 742, [7] с., [30] арк. : іл., [1] арк. портр. Їжакевич, Іван Сидорович. [Мені тринадцятий минуло] [Електронна копія] : [репродукція / худож. І. С. Їжакевич]. Електрон. текст. дані (1 файл : 1,30 Мб.), 1939 (Київ : НПБУ, 2015).
11. Протокол урочистих зборів, присвячених вшануванню заслуженого діяча мистецтв Української РСР художника І. С. Їжакевича в зв'язку з 85-річчям з дня народження, 65-річчям творчої діяльності та нагородою Орденом Трудового Червоного Прапора від 5 березня 1949 р., за підписом В. І. Касіяна. ІР НБУВ. Ф. XVII (Їжакевич Іван Сидорович). Од. зб. 51. 4 арк.
12. Шевченко Т. Г. Кобзар : повна зб. поезій / Акад. наук УРСР. Ін-т укр. літ. ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : О. Є. Корнійчук [та ін.]. Київ : Держлітвидав, 1939. XXXVII, [1], 742, [7] с., [30] арк. : іл., [1] арк. портр. Їжакевич, Іван Сидорович. [Сова] [Електронна копія] : [репродукція / худож. І. С. Їжакевич]. Електрон. текст. дані (1 файл : 1,08 Мб.), 1939 (Київ : НПБУ, 2015).
13. Їжакевич Іван Сидорович. Селянська школа минулих часів. П'єса. Машинопис. ІР НБУВ. Ф. XVII (Їжакевич Іван Сидорович). Од. зб. 10. 7 арк.
14. Їжакевич Іван Сидорович. Селянська школа минулих часів. П'єса. Машинопис. ІР НБУВ. Ф. XVII (Їжакевич Іван Сидорович). Од. зб. 10. 7 арк.
15. Ульяновський В. Воїстину народний. Україна. 1989. № 2. С. 12–13 ; вклад.
16. Виставка творів Федора Зотиковича Коновалюка : кат. / Спілка рад. художників України. Київ, 1955. 12 с.
17. Виставка творів народного художника УРСР І. С. Їжакевича : до 90-річчя з дня народження : кат. / вступ. слово і упоряд. кат. Л. Г. Членової, за уч. Л. І. Турунової. Київ : Мистецтво, 1956. С. 40.

18. Украинская православная церковь Днепропетровская епархия Свято-Троицкий кафедральный собор [Електронний ресурс]. URL: www.eparhia.dp.ua/post/181-svyato...sobor.../ru.html.

19. Гурий, архиепископ – Ижакевичу Ивану Сидоровичу. Записка на визитной карточке. IP НБУВ. Ф. XVII (Іжакевич Иван Сидорович). Од. зб. 210. 1 арк.

References

1. Yizhakevych, I. S. (March 21, 1947). Lyst Yizhakevycha vid 21.III.1947 r. v Instytut mystetstvovnavstva, folkloru ta etnohrafii Akademii Nauk URSR (Vkh. № 168). Rukopys [papka: Yizhakevych Ivan Sydorovych] [Letter of Yizhakevych of 21.03.1947 to the Institute of Art, Folklore Studies and Ethnography of the Academy of Sciences of the UkrSSR (Entry No. 168). Manuscript [File: Yizhakevych Ivan Sydorovych]. In *Materialy do slovnyka "Khudozhnyky radianskoyi Ukrainy"* [Materials for the dictionary "Painters of Soviet Ukraine"] (B. Butnyk-Siverskyi, Z. Lashkul, V. Tkachenko (Authors), T. Radziivska (Technical Editor). Late 1940s – 1950s. Arkhiv viddilu obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva IMFE im. M. T. Rylskoho NANU [Archive of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts of M. T. Rylsky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine]. [In Ukrainian].

2. Konovaliuk, F. Z. Avtobiohrafii ta tvorcha diialnist khudozhnyka Konovaliuka Fedora Zotykovycha. Zoshyt. Rukopys [papka: Konovaliuk Fedir Zotykovych] [Autobiography and artistic activity of painter Konovaliuk Fedir Zotykovych. Notebook [File: Konovaliuk Fedir Zotykovych]. In *Materialy do slovnyka "Khudozhnyky radianskoyi Ukrainy"* [Materials for the dictionary "Painters of Soviet Ukraine"] (B. Butnyk-Siverskyi, Z. Lashkul, V. Tkachenko (Authors), T. Radziivska (Technical Editor). Late 1940s – 1950s. Arkhiv viddilu obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva IMFE im. M. T. Rylskoho NANU [Archive of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts of M. T. Rylsky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine]. [In Ukrainian].

3. Yizhakevych, I. S. (March 21, 1947). Lyst Yizhakevycha vid 21.III.1947 r. v Instytut mystetstvovnavstva, folkloru ta etnohrafii Akademii Nauk URSR (Vkh. № 168). Rukopys [papka: Yizhakevych Ivan Sydorovych] [Letter of Yizhakevych of 21.03.1947 to the Institute of Art, Folklore Studies and Ethnography of the Academy of Sciences of the UkrSSR (Entry No. 168). Manuscript [File: Yizhakevych Ivan Sydorovych]. In *Materialy do slovnyka "Khudozhnyky radianskoyi Ukrainy"* [Materials for the dictionary "Painters of Soviet Ukraine"] (B. Butnyk-Siverskyi, Z. Lashkul, V. Tkachenko (Authors), T. Radziivska (Technical Editor). Late 1940s – 1950s. Arkhiv viddilu obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva IMFE im. M. T. Rylskoho NANU [Archive of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts of M. T. Rylsky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine]. [In Ukrainian].

4. Butnyk-Siverskyi, B. S. Yizhakevych Ivan Sydorovych: stattia [papka: Yizhakevych Ivan Sydorovych]. Mashynopys [Yizhakevych Ivan Sydorovych: article [File: Yizhakevych Ivan Sydorovych]. Typescript]. In *Materialy do slovnyka "Khudozhnyky radianskoyi Ukrainy"* [Materials for the dictionary "Painters of Soviet Ukraine"]

(B. Butnyk-Siverskyi, Z. Lashkul, V. Tkachenko (Authors), T. Radziievskia (Technical Editor). Late 1940s – 1950s. Arkhiv viddilu obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva IMFE im. M. T. Rylskoho NANU [Archive of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts of M. T. Ryslky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine]. [In Ukrainian].

5. Butnyk-Siverskyi, B. S. Konovaliuk Fedir Zotykovych: stattia [papka: Konovaliuk Fedir Zotykovych]. Mashynopys [Konovaliuk Fedir Zotykovych: article [File: Konovaliuk Fedir Zotykovych]. Typescript]. In *Materialy do slovnyka "Khudozhnyky radianskoyi Ukrainy"* [Materials for the dictionary "Painters of Soviet Ukraine"] (B. Butnyk-Siverskyi, Z. Lashkul, V. Tkachenko (Authors), T. Radziievskia (Technical Editor). Late 1940s – 1950s. Arkhiv viddilu obrazotvorchoho ta dekoratyvno-prykladnoho mystetstva IMFE im. M. T. Rylskoho NANU [Archive of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts of M. T. Ryslky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine]. [In Ukrainian].

6. *Vystavka tvoriv narodnoho khudozhnyka URSR I. S. Yizhakevycha: do 90-richchia z dnia narodzhennia: kataloh* [Exhibition of works of popular painter of the UkrSSR I. S. Yizhakevych: 90th anniversary of the birth: catalog] (Introductory word and the catalog compilation by L. H. Chlenova, feat. L. I. Turunova, pp. 24, 35–40). (1956). Kyiv: Mystetstvo. [In Ukrainian].

7. Konovaliuk, F. Z. (1962). Vystup prysviachenyi pamiaty I. S. Yizhakevycha. Rukopys [Address in the memory of I. S. Yizhakevych. Manuscript]. Fund "I. F. Yizhakevych" (Fund 58, Inventory 1, Unit 182, Leafs 4–5). Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine. [In Ukrainian].

8. Yizhakevych, I. S. (April 7, 1909 – May 24, 1961). Letters to Fedir Zotykovych Konovaliuk. From Kyiv to Kyiv, Odesa, Klavdievo. Manuscript. Fund 269. Units 233–292, including a letter No. 236-a. Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Russian].

9. Yizhakevych, I. S. (January 16, 1947). Letter to F. Konovaliuk. Fund 269. Unit 238. Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

10. Yizhakevych, I. S. (Illus.). [Meni trynadsiatyi mynalo] [I was thirteen] (illustration, reproduction). In Shevchenko, T. H. *Kobzar: povna zbirka poezii* [Kobzar: full collection of poems] (O. Ye. Korniiichuk et al., Eds.). (1939). Kyiv: Derzhlitvydav. (Electronic copy, Kyiv: National Parliamentary Library of Ukraine, 2015). [In Ukrainian].

11. Protokol urochystykh zboriv, prysviachenykh vshanuvanniu zasluzhеноho diacha mystetstv Ukrainskoi RSR, khudozhnyka I. S. Yizhakevycha v zviazku z 85-richchiam z dnia narodzhennia, 65-richchiam tvorchoi diialnosti ta nahorodoiu Ordenom Trudovoho Chervonoho Prapora vid 5 bereznia 1949 r., za pidpysom V. I. Kasiiana [Protocol of solemn meeting dedicated to the celebration in honor of Merited Artist of the Ukrainian SSR I. S. Yizhakevych in connection with the 85th anniversary of the birth, 65th anniversary of the artistic work and awarding the Order of the Red Banner of Labour dated March 5, 1949, signed by V. I. Kasiian]. Fund "Yizhakevych Ivan Sydorovych" (Fund 17, Unit 51). Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

12. Yizhakevych, I. S. (Illus.). [Sova] [Owl] (illustration, reproduction). In Shevchenko, T. H. *Kobzar: povna zbirka poezii* [Kobzar: full collection of poems] (O. Ye. Korniiichuk et al., Eds.). (1939). Kyiv: Derzhlitvydav. (Electronic copy, Kyiv: National Parliamentary Library of Ukraine, 2015). [In Ukrainian].

13. Yizhakevych, I. S. Selianska shkola mynulykh chasiv. Piesa. Mashynopys [Village school of the past times. Piece. Typescript]. Fund “Yizhakevych Ivan Sydorovych” (Fund 17, Unit 10). Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

14. Yizhakevych, I. S. Selianska shkola mynulykh chasiv. Piesa. Mashynopys [Village school of the past times. Piece. Typescript]. Fund “Yizhakevych Ivan Sydorovych” (Fund 17, Unit 10). Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

15. Ulianovskiy, V. (1989). Voistynu narodnyi [Truly national]. In *Ukraina* [Ukraine], No. 2, pp. 12–13, inset. [In Ukrainian].

16. Union of Soviet Artists of Ukraine. (1955). *Vystavka tvoriv Fedora Zotikovycha Konovaliuka: katalog* [Exhibition of works of Fedir Zotikovych Konovaliuk: catalog]. Kyiv. [In Ukrainian].

17. *Vystavka tvoriv narodnoho khudozhnyka URSS I. S. Yizhakevycha: do 90-richchia z dnia narodzhennia: katalog* [Exhibition of works of popular painter of the UkrSSR I. S. Yizhakevych: 90th anniversary of the birth: catalog] (Introductory word and the catalog compilation by L. H. Chlenova, feat. L. I. Turunova, p. 40). (1956). Kyiv: Mysterstvo. [In Ukrainian].

18. *Ukrainskaia pravoslavnaia tserkov Dnepropetrovskaia yeparkhiia Sviato-Troitskii kafedralnyi sobor* [Ukrainian Orthodox Church Dnipropetrovsk Eparchy Holy Trinity Cathedral]. URL: www.eparhia.dp.ua/post/181-svyato...sobor.../ru.html. [In Russian].

19. Hurii, Archbishop. To Yizhakevych Ivan Sydorovych. Zapiska na vizitnoi kartochke [Note on a visiting card]. Fund “Yizhakevych Ivan Sydorovych” (Fund 17, Unit 210). Institute of Manuscript of VNLU, Kyiv, Ukraine. [In Russian].

Oksana Viktorivna Storchai,

Candidate of Art Studies,

Research Fellow of the Department of Graphic and Decorative-Applied Arts,

M. T. Ryslky Institute of Art, Folklore Studies and Ethnology of the NAS of Ukraine

e-mail: storchai_ov@ukr.net

From the correspondence of Ivan Yizhakevych with Fedir Konovaliuk (1941–1961): the 150th anniversary of birth of I. Yizhakevych

Well-known Ukrainian artists Ivan Sydorovych Yizhakevych (1864–1962) and Fedir Zotikovych Konovaliuk (1890–1984) acquainted as a teacher and a student in the school of painting of the Kyiv-Pechersk Lavra, and later they became both close friends and colleagues who performing successfully in cooperation covers, illustrations for works of Ukrainian classical writers as well as paintings, had very good relations, almost like a family.

The letters offered for publication belong to the period of intense creative cooperation in the sphere of graphics and painting of both artists in the 1940–1960s. Epistolary heritage of both artists, as we know, was not published and not thoroughly studied, its information value has not been measured yet and therefore the letters of Ivan Yizhakevych will certainly be of interest not only to researchers, but also to educated people who are interested in art. They have inimitable humor and language of Ivan Yizhakevych and reflect creative process of the artist (collecting materials, creating compositions, color nuances, etc.); details of cooperation with F. Konovaliuk and warm relations with him.

Of course the introduction of letters of Yizhakevych to scientific community is important because it will allow a more complete reconstruction of creative biographies of both artists during the period of 1940–1960s.

The letters are deposited in the Institute of Manuscript of Vernadsky National Library of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine and published selectively, preserving the author's style and spelling with minor spelling corrections. Little-known sketches and graphic works (mainly sketches to illustrations) of Ivan Yizhakevych will also be a valuable addition to the publication of the article.

Key words: Ivan Yizhakevych, Fedir Konovaliuk, correspondence.

Оксана Викторовна Сторчай,

кандидат искусствоведения,

научный сотрудник отдела изобразительного

и декоративно-прикладного искусства

Института искусствоведения, фольклористики и

этнологии им. М. Ф. Рильского НАН Украины

e-mail: storchai_ov@ukr.net

Из писем Ивана Ижакевича к Федору Коновалюку (1941–1961): к 155-летию со дня рождения И. Ижакевича

Известные украинские художники Иван Сидорович Ижакевич (1864–1962) и Федор Зотикович Коновалюк (1890–1984), познакомившись как преподаватель – ученик в Живописной школе Киево-Печерской лавры, впоследствии стали близкими как в творческом содружестве, успешно выполняя в соавторстве обложки, иллюстрации к произведениям украинских классиков и живописные полотна, так и в человеческих отношениях с оттенком семейных.

Предложенные к публикации письма относятся к периоду интенсивного творческого сотрудничества в графике и живописи обоих художников в 1940–1960-е годы. Их эпистолярное наследие, насколько нам известно, не публиковалось и основательно не изучалось, информативность его еще не оценена, и потому письма Ивана Ижакевича, безусловно, будут интересны не только для ученых, но и для образованной и не безразличной к искусству публики. В них – и неповторимый юмор, и говор Ивана Сидоровича Ижакевича, и так называемая творческая кухня художника (сбор материала, поиск построения композиций произведений, цветовой гаммы и тому подобное), и подробности сотрудничества с Ф. Коновалюком, и теплые, родственные отношения с ним. Безусловно, введение в научный оборот писем Ижакевича важно, потому что это сделает возможной реконструкцию более полной творческой биографии обоих художников периода 1940–1960-х годов.

Письма хранятся в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского Национальной академии наук Украины и печатаются выборочно, с сохранением авторской стилистики, орфографии, с незначительными редакторскими правками. Ценным дополнением к статье станет публикация малоизвестных живописных этюдов, а также графических произведений (главным образом, эскизов иллюстраций) Ивана Ижакевича.

Ключевые слова: Иван Ижакевич, Федор Коновалюк, переписка.

*Стаття підготовлена 6 лютого 2018 року;
подана до друку 12 квітня 2018 року.*

Додаток

І. С. Іжакевич. Античний пейзаж. Етюд. Без дати. Картон, олія

І. С. Юзакевич, Птахи на квітучій гілці. Етюд. Без дати. Папір на картоні, олія

Ф. З. Коновалюк. Катерина по дорозі в Московщину. 1968 р. Картон, олія

І. С. Іжакевич. Будинок з колонами. Етюд. Без дати. Картон, олія

І. С. Іжакевич. Яблука. Етюд. Без дати. Картон, олія

І. С. Іжакевич. Пейзаж з лелекою. Етюд. Без дати. Картон, олія

І. С. Яшакевич. Пейзаж. Етюд. Без дати. На звороті — оліцейвій малюнок зустрічних кистей рук

*І. С. Їжакевич, Ф. З. Коновалюк. Ілюстрація до поеми «Енеїда» І. П. Котляревського.
Київ: Держлітвидав України, 1948 р.*

Т. Г. ШЕВЧЕНКО
НАЙМИЧКА

*І. С. Їжакевич, Ф. З. Коновалюк. Обкладинка книги «Наймичка» Т. Г. Шевченка.
Київ: Держлітвидав України, 1951 р.*

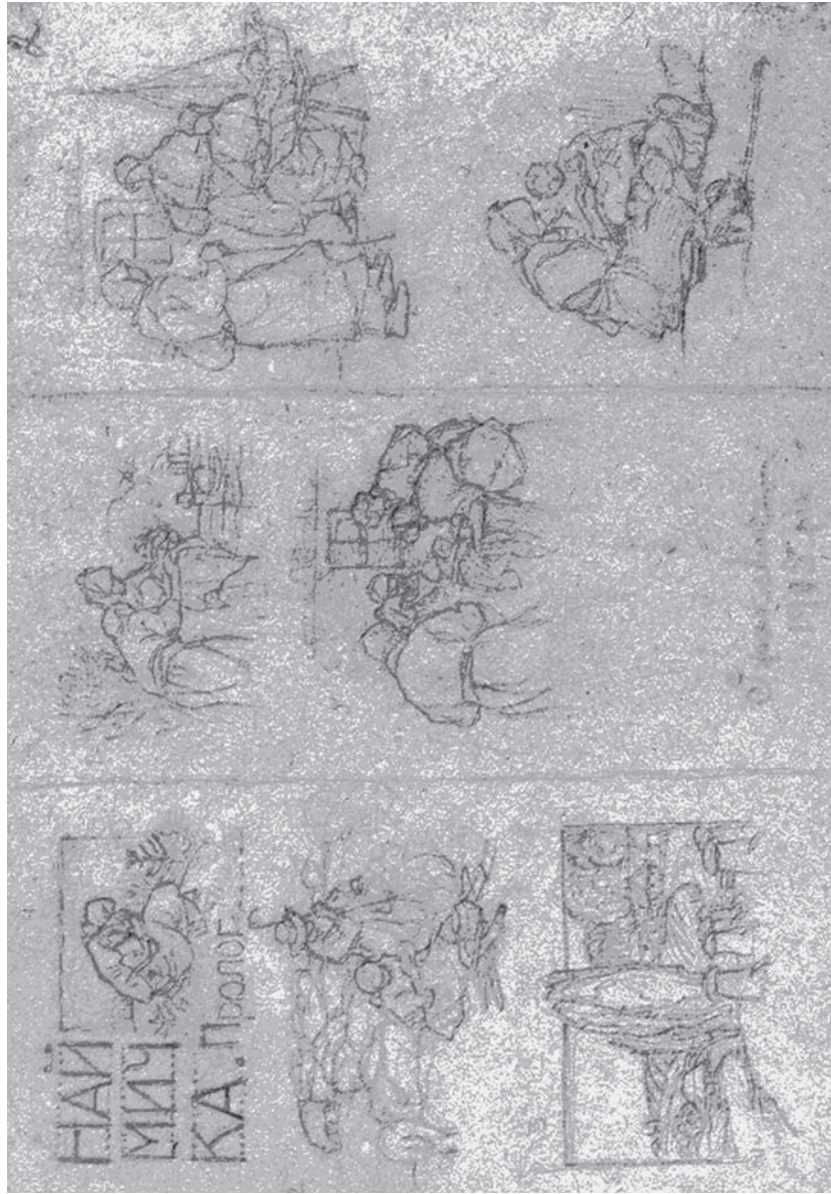
І. С. Їжакевич. Ілюстрація до поезії Т. Г. Шевченка Н. Н.
(«Мені тринадцятий минало...»). 1938 р. Папір, чорний олівець

*І. С. Їжакевич. Ілюстрація до поеми Т. Шевченка «Мар'яна-черниця». 1938 р.
Папір, чорний олівець*

*І. С. Їжакевич. Ілюстрація до балади Т. Г. Шевченка «Причинна». 1890-ті рр.
Папір, друк.*

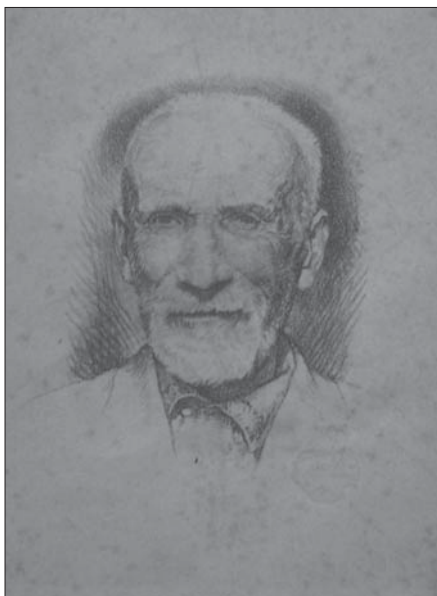
І. С. Іжакевич. Ескізи ілюстрації до поеми Т. Шевченка «Наймичка». 1905 р. Папір, олівець

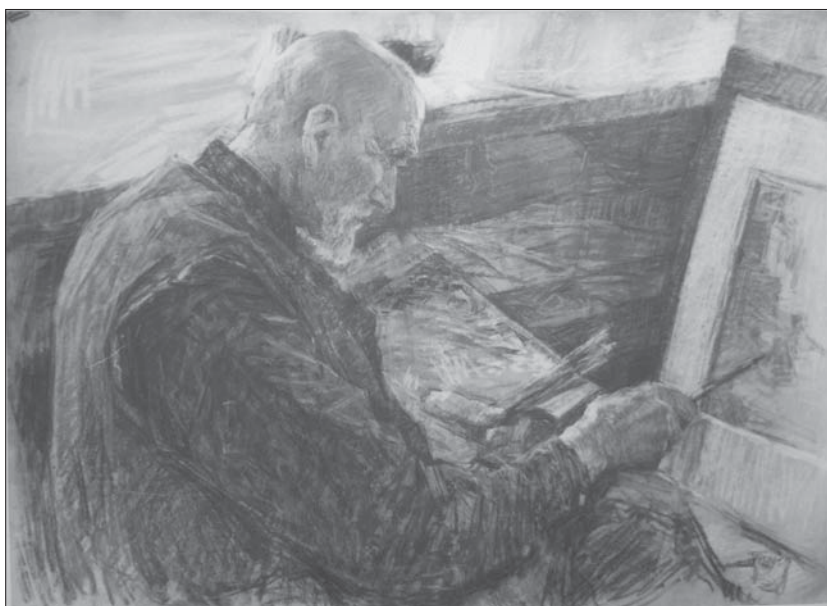
*І. С. Їжакевич. Ілюстрація до поеми Т. Г. Шевченка «Катерина». 1937 р.
Папір, чорний олівець*

Роман Федорович Мельничук. Двір у Іжакевича. Начерк. Київ. 18 лютого 1944 р. Папір, чорний олівець

*І. С. Їжакевич. Автопортрет. 1940–1945 рр.
Папір, олівець, розтушовка*

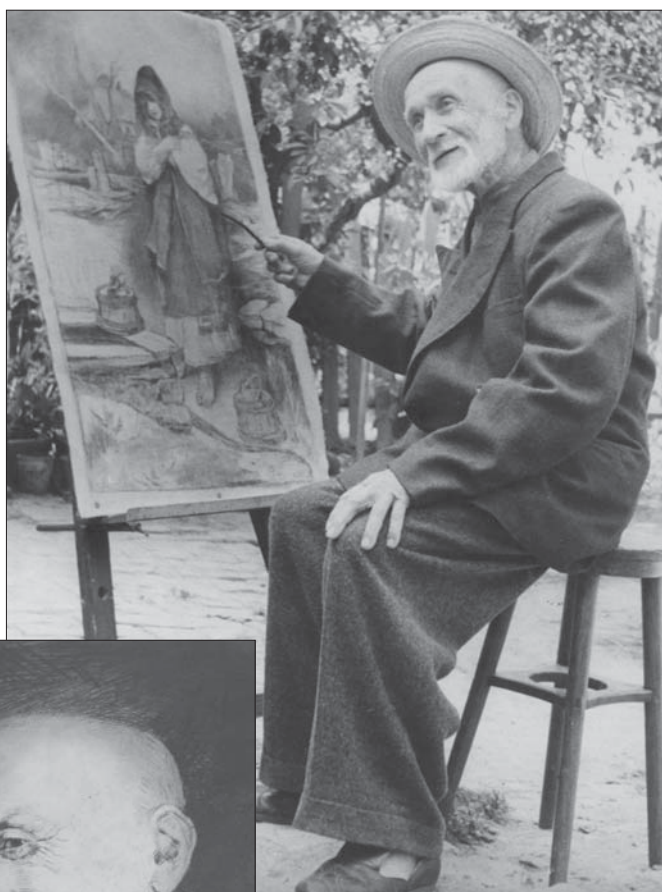
*Всеволод Олександрович Цимпаков.
Портрет народного художника І. С. Їжакевича. 1961 р. Папір, пастель*

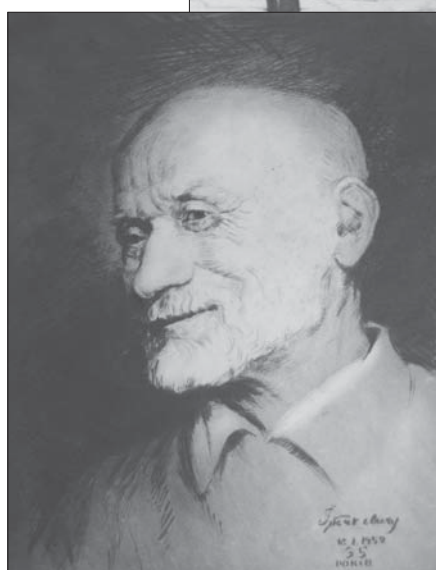
І. С. Їжакевич, Ф. З. Коновалюк. 1957 р. Фото

Ф. З. Коновалюк. Портрет Івана Сидоровича Їжакевича. 1945 р. Картон, олія.

Іван Іжакевич за мольбертом. Без дати. Фото

Василь Ілліч Касіян. Портрет І. С. Іжакевича. 1958 р. Папір, суха голка. Під зображенням у правому нижньому куті напис: «Іжакевичу / 18. I. 1959 / 95 років»